

Slovenski cerkveni časopis.

№ 18.

V Saboto 28. Kozoperska

1848.

Marija!

(sv. Ligvorja.)

Marija! v tebe upam,
O sladko tolažilo!
V tebi ohladilo
Sercé se moje bo.

Če v te, Marija, mislim,
Te hočem zgovoriti,
Mi če sercé stopiti
Čutilo presladkó!

Britkost, alj kalna žalost
Obleže serce moje,
Imé presladko tvoje
Zaziblje ga v pokój.

O svitla morska Zvezda!
Ko val visoko vstaja,
Ko grom neviht razgraja,
Ti kermis čolníc moj.

Pod tvojo brambo zvesto,
Gospa preljubeznjiva!
Dni mojih tek izliva
Naj v rajski se zaton.

Zaupam, o Marija!
Ak se v ljubezni tvoji
Stečejo dnevi moji:
Bom šel pred božji tron.

Zakuj serce mi moje
V svoje spone zlate:
Gorelo v njih bo za-te,
Gorelo vekomaj.

Sercé, sercé, Marija!
Moje za-mé ne bije; —
Na ga — le k tebi dije,
Ga Sinu, Sinu daj.

Jeran.

Kratki premisliki

iz s. evangelija za dvajseto nedeljo po
binkoštih. (Jan. 4, 46—53.)

1. Ako ne vidite znamenj in čudežev, ne verujete, je rekel naš Zveličar kraljiču, ki ga je bil svojimu bolnimu sinu zdravja presit prišel. Glas čud-

nih del, ki jih je Jezus v Jeruzalemu in po Judovskim sturil, je bil prišel tudi do njegovih ušes. Ali namest Jezusa obljubljeniga Mesija spoznati, si ga je k večim mislil veliciga preroka, kateri ima sicer moč bolnike ozdravljati, pa le če k njemu pridejo. Vera njegova je bila tedaj zlo pomankljiva. Taki so bili Judje sploh. Vedno so tirjali od Jezusa čudeže viditi, de bi verovali vanj; in desiravno jih je pred njih očmi toliko in toliko delal, de jih več in večih niso tirjati mogli, so vender večidel neverni ostali. „Vidili so, pravi s. Aug. Jezusa na zemlji med seboj živeti, vidili ga brezštevne čudeže delati, ker je slepim dajal viditi, gluhim slišati, mutastim govoriti, hromim zdrave ude; vidili so po morji kakor po suhim hoditi, vetrovam ukazovati, mrtve v življenje buditi. Vsi so vidili te čudeže in vender so komaj nekteri verovali vanj“. Vsi čudeži so spricevali, de je z božjo močjo obdan, de je iz Boga izšel, de je božji poslanec. Ali le resnice željni in nesprideni so mislili ali rekli z Nikodemam. „Mojster vemo, de si ti učenik, ki si od Boga prišel; zakaj nihče ne more takih znamenj delati, kakorsne ti delaš, ako ni Bog z njim“. Radovoljno slepih in terdovratnih pa niso mogli k veri, de je Jezus božji Sin spreobrniti. Ker Jezusovih čudežev niso mogli tajiti, so jih namesti njegovi božji moči, vikšinu hudičev Belzebub perpisovali, oni pa so neverni ostali.

Ali ni to živa podoba časa, v kateri mi živimo? Je vera med nami globokeji vkoreninjena, bolj terdna in živa? Jih ni veliko slabih vernikov kakor evang. kraljič — veliko terdovratnih nevernikov, kakor so bili Judje sploh? De od nekdanjih čudežev obilniši ne govorim, samo rečem, de kdor per toliki množici prič, ki resnico sv. vere spričujejo, še nad njo dvomi, je bolj slep, kakor človek, kateri opoldan luči žarečiga solnca na jasnim nebu ne vidi. Samo to omemim: Ali ne dela Jezus znamenj in čudežev tudi v naši dobi? Se ne sliši semtertje od čudniga spreobrnjenja, kakor je bilo na priliko spreobrnjenje učniga Juda Ratizbona v Rimu? od čudnih ozdravljenj, kakor je bilo n. p. ozdravljenje

sestre ranjeiga pobožniga škofa Klemena per izpostavi Jezusove suknje v Trieru? Kaj pravijo ljudje, kadar se kaka taka prigodba razvé? Le malo je dobromislečih in ponižnih, kateri bi v teh znamenjih božjo vsigamogočnost spoznali, njegovo milost hvalili in v zveličanski veri poterjeni bili. Več jih je, ki se zato celo ne zmenijo, rijejo kakor kert le v zemljo in ni jim mar, kaj se v Jezusovim kraljestvu godi, kakor so tudi Judje vidili čudeže Jezusove in so vender večidel neverni ostali.

Čudne znamenja se gode zdaj po svetu — vse posvetno gre v svitke, poglavarji so zbegani, položni zdivjani, v enih krajih mori huda kolera človeške otroke, v družih grudijo požrešne kobilce zemeljske pridelke, veliko naših bratov na zemlji je že težko božjo roko občutilo — mi slišimo od takih prigodb — pa se ne zmenimo za-nje, ker jih sami ne vidimo, ne čutimo. In dokler ne bomo sami nad seboj vidili znamenj z grehi zasluženiga terpljenja, znamenj terkajoče smerti in bližnje sodbe, mende ne bomo verovali. Naše zadržanje je podobno unimu ljudi o Noetovim času, ki so se ženili, možili in rajali, dokler jim voda ni gerla zalila. Zato povzdignimo glave in pazimo na znamenja, ki se gode in učimo se modrosti. —

2. „In človek je veroval besedi, katero mu je Jezus rekel“. Kraljič sicer še ni veroval, da je Jezus Bog, in vender je veroval besedi njegovi in se je vernil na dom poln zaupanja, da se je doma zgodilo, česar ga je Jezus zagotovil rekoč: „Tvoj sin živi“. Tako terdna, zaupljiva in neomejena mora naša vera na Jezusove besede biti. Verovati Jezusu na besedo, kar je govoril, naj bo ravno skrito našim početkam in nezapopadljivo naši pameti: verovati, da se bodo vse Jezusove obljube in žuganja spolnile, desiravno zdaj še ne vidimo kakó; verovati vse od Jezusa oznanovane resnice, naj ravno njih imenitnosti in važnosti ne spoznamo: verovati zato, ker je Jezus Bog, ki nas goljfati ne more, to je duo in obsežik vere praviga kristjana. „Vse, pravi sv. Janez, kar je v božjim pismu pisaniga, je pisano zato, da verujete, da je Jezus Sin božji. Vsih čudežev cil in konec je nas v veri na Boga utrditi.“

Beseda Jezusova zapisana v sv. pismu, ali iz ust do ust izročevana je shranjena v sv. Rimski kat. cerkvi. Cerkev, t. j. cerkvene poglavarje, rimskiga papeža in škofo je postavil Jezus varhe svoje besede, rekoč apostelnjam: „Pojdite, učite vse narode. Kdor vas posluša, mene posluša“. Zato imenuje sv. Pavel cerkev „steber in podlogo resnice“. (1. Tim. 3.) Blagor mu, kdor se tega stebra stanovitno derži! Cerkev mu je deržaj, da ne omahne ne na levo ne na desno; spustiš deržaj iz rok, se ne veš kam djati in si prepušen vsim vetrovam za-

peljivih naukov. Že veliko tudi učenih mož je tako v pogubo zašlo, ker so bolj verjeli svoji modrosti, kakor razsodkam cerkvenih poglavarjev in so padli v jamo, katero so si sami skopali.

Napuh je oče, poželjivost mesa je mati krivoverstva. Napuh hoče sam vse vediti in noče svoje pameti podvreči resnicam, katerih zapopasti ne more. Poželjivost mesa hoče svobodno živeti, torej sovraži katolško vero, ktera njenim hudim željam meje stavi. Tudi v naših časih krivoverstvo, ki se je iz napuha in hude poželjivosti rodilo, svojo glavo mogočno vzdiguje in širokoustno trobi, da bo staro rimsko-katolško cerkev v kratkim požerlo. Ali prazno bahanje! Katolška cerkev je imela sovražnike, od kar jo je Jezus postavil. Eni so si perzadjali jo z silo zatreti, drugi jo z zvijačami in krivimi nauki vglobiti. Desiravno so bili nekteri učene glave, je vender niso mogli zatreti. Vselej se je iz take vojske še v večji lepoti povzdignila. Koliko manj bo zamogel lažnjivi Ronge in njegova derhal z svojo piškovo učenostjo cerkev podkopati in zrušiti.

Vender Bog vari! da bi smeli roke križem deržaje pustiti, da bi krivovera svoje kraljestvo brez opovire razširjala. Ko so ljudje spali, pravi Zveličar, je sovražnik lulike med pšenico nasijal. Lulika med pšenico so krivi nauki med božjo besedo. Čeravno krivoverci z vsim svojim početjem ne bodo omajali cerkve, ji utegnejo vender hude rane vsekati, tudi cele dežele od edino zveličanske odtergati, kakor se je zgodilo pred 300 letimi na Nemškem in Angležkim. Zatorej stojmo vedno na straži vsak po svoje, da bomo perpravljeni odgnati sovražnika, naj pride od strani ktere hoče. Vselej bodi naš govor: „En Gospod, ena vera, en kerst“. (sv. Pav. Efež. 4. 5.)

3. In je veroval on in vsa njegova hiša. Zdaj je vera kraljiča popolnoma postala. Jezus mu ni več čudodelni prerok, temuč obljubljeni Mesija, božji Sin. Tako je vera tega človeka, pravi učeni Beda, kakor po stopnjah popolniši perhajala. Začela se je, ko je k Jezusu prišel, ga svojimu sinu zdravja prosit. Rastla je, ko je veroval: Tvoj sin živi. Do popolnosti se je zveršila, ko je na povest hlapcov spoznal, da je njegov sin ravno o tisti uri ozdravil, katero mu je Jezus te besede rekel. Zdaj ni le veroval besedi Jezusovi, ampak veroval je tudi v Jezusa. Jezusu verovati je terdno verjeti, da so njegove besede resnične, v Jezusa verovati je ga svojiga Boga spoznati. Ako nimamo vere v Jezusa, nam kadaj ne bo nič pomagalo, da smo verovali Jezusu. Razodete resnice verovati, pa ne po njih živeti, je mervta vera, ki nas ne more zveličati.

Bog hotel, da bi ne bilo veliko mertve vere med nami. Zdajne prekucije spričujejo žalostno resnico,

de je bila vera per mnogih ljudeh zlo zaspala. Greš memo kake stoječe vode, ne vidiš drugiga kot vodo, in pa še lepo čista se ti zdi. Ako jo pa z drogām malo pomešaš, se vzdigne blato, ki je na dno ležalo, k verhu, skalí se, in gerdi merčesi se ti prikažejo v nji. Je pa voda skoz in skoz čista, dragaj vanjo, kakor hočeš, se ne bo skalila. Ni to podoba vere per zdajnih kristjanih? Dokler je bilo vse mirno in so oistre kazni jezike vezale, se je zdelo, de je vera v njih živa in terdna. Od kar pa so bili po obljubljeni ustavi jeziki razvezani in so se posvetne prekucije začele, se je per mnogih ljudeh tudi vera skalila; nič jim ni več svetiga, od nobene pokoršine nočejo več slišati, vpijejo čez duhovščino, ki resnico in pravico perporoča, in sovražijo vsaciga, kateri tako divjačnost zavračuje. V kterih sereih je pa vera že popred živa in čista bila, je tudi zdaj taka ostala. Zdaj pa, predragi! je čas, se iz verskiga spanja predramiti in vero v naših sereih zopet oživiti. Kakor se nam v telesnim blagostanju boljši časi obetajo, tako si tudi svoje dušno življenje zboljšujmo, saj po Pavlovih besedah pravični iz vere živí.

Skerbimo, de bo luč zveličanske vere v našim sereu vselej z plamenam gorela, gotovo jo bomo tudi v svojim bližnjim peržgati si perzadevali. „Naj sveti vaša luč pred ljudmi, de bodo vaše dobre dela vidili in častili Očeta, ki je v nebesih“ je opominjevanje Jezusovo. J e n o h.

Brezzakonstvo duhovnikov.

Pod tem naslovom je Dr. J. Šubic v „Celjskih Slovenskih Novinah“ Nr. 14, 27. Kimovca 1848, res boren spisek natisniti dal, s kterim je mnogo ljudi razdražil in pohujšal, nikomur hasnil (koristil, nugal), sebi pa černo liso sramote na čelo vtisnil, ker je svetu ali svojo nevednost ali pa svojo zlobnost razodel, de se nanj prav lahko besede obernejo, ki jih je veliki apostelj narodov govoril rekoč: *Animalis autem homo non percipit ea, quae sunt Spiritus Dei: stultitia enim est illi, et non potest intelligere*, to je: „Ponaturni (živalski) človek pa ne razumi tega, kar je božjiga Duha; sakaj to mu je nespamet in ne more spoznati“. (1. Kor. 2, 14.)

Dohtar Šubic, grozno malo znajden v cerkvenih rečeh, svoje kvante takole začne: „de je brezzakonstvo duhovnikov persiljena ino krivična reč“. O gerda očitna laž! Gospod dohtar, povejte nam, kdo koga v duhovstvo sili? Ali niso mladenči, ki mislijo v duhovski stan stopiti, štiri leta na skušnji, de sami sebe dobro presodijo, nagibe in nagnjenja svoje nature prav prevdarijo, če jim bo mogoče breme nositi, ktero cerkev svojim služabnikom iz viših namenov naklada? Ali se jim ne pokažejo vrata in pot, od koder so persli, če se nad

njimi v tej reči kaka pomankljivost zapazi? Kdo tedej sili? Cerkev gotovo ne. Ona ima rajši menj, pa dobrih služabnikov, kakor veliko taci, ki daru zderžnosti nimajo. Ali pa cerkev zato krivično ravna, če noče oženjenih služabnikov imeti? Kdo bo gospodarja krivice obdolčil, če noče oženjenih hlapcov in omoženih dekel v svojo službo jemati? Vsakteri ima pravico, si taci služabnikov v službo odbrati, kateri mu nar boljše služijo. Tudi cerkev ima to pravico; in ker je ona po osemnajststoletni skušnji prepričana, de njenim visokim namenam neoženjeni duhovni nar boljše služijo, toraj si le samo take v službo odbera. Kdor se tedej hoče oženiti, naj se le oženi; saj mu nihče ne brani, tudi cerkev ne; tode naj si po tem kje drugej službe in kruha poiše, saj je svet desti prostoren.

Dr. Šubic dalje pravi, „de je papež Gregor VII. brezzakonstvo duhovnikov vsnoval“. — O kolika tama v oziru zgodovine v Šubicovi glavi teči! treba jo je nekoliko razdeniti, de bo svetloba ugledal, če že ni popolnoma slep.

Ob času Gregorja VII., ko je cesar Henrik IV. cerkvene službe (škofije, opatiije in bogate fare) svojim vojakam, in sploh takim, ki so mu več denarjev zanje ponudili, prodajal, se je res veliko taci v cerkev božjo vrnilo, ki niso imeli nad seboj duhovnam potrebnih lastnost, nar manj pa daru vedne čistosti in zderžnosti. Ko je papež Gregor VII. vidil guusobo v svetiši božjim, je bil permoran, stare postave, ki so jih brezvestniki v nemar pušali, ponoviti in poterčiti. Gregor VII. je tedaj stare postave v oziru nezakonstva duhovnov ponovil, kakor pridigarji deset božjih zapoved ponavljajo; on je tudi prelomovavcam imenovane stare postave cerkvene kazni ali štrafenge zažugal, kakor so jih ranjki cesar Franc I. v postavskih bukvah od leta 1803 tatovam zažugali. Ali bo po tem takim kdo rekel, de pridigarji deset novih zapoved dajejo, ker stare ponavljajo; ali de pred letam 1803 ni bilo krasti prepovedano, in de tatje niso bili kasnovani, ker so cesar te kazni nekoliko bolj določili? Tak aboten sklep je le Dr. Šubic storiti vstani, ki pravi, de je papež Gregor VII. postavil nezakonstva duhovnov vsnoval, ko je le staro postavo ponovil in jo s cerkvenimi kazni zaterdil.

De bo pa Dr. Šubic zvedil, de je postava nezakonstva duhovnov že pred Gregorjem v katolski cerkvi bila, naj bere „Slov. cerkv. časopis Nr. 15, str. 116; „Laibacher Kirchenzeitung“ Nr. 8—13, Möhler, Philipps, le Maistre. Vender mu tukaj nekoliko dokaz, njegovo terdo noč v zgodovini saj kolikaj razsvitliti, postavimo. Že v apostolskih postavah (*Constitutiones*), ktere so konec 1. in v začetku 2. stoletja zbrane bile, se bere v 25. kano- nu: „Neoženjeni, ki v službo cerkve stopijo, se

smejo oženiti, tode le bravei (Lectores) in pevci (Cantores). Elvirski zbor v letu 305, v 33. kanonu: „Škofje, mašniki, diakoni in subdiakoni se nikakor ne smejo oženiti“. Kartagški cerkveni zbor leta 390 je sklenil: „Škofje, mašniki in levitje naj so zderžni, kar so aposteljni učili, in kar starostvo terdno spozna“. Učeni Origen v 3. stoletju piše: „Tisti naj zmiram aldove daruje, ki se je vedni čistosti vdal. (Hom. 23. in Num.) Papež Sirizi (v l. 385) pravi: „Ako so se levitje (stariga zakona) takrat žen zderžati mogli, kedar so v tempeljnu službo opravljali: koliko bolj se morajo žen varovati duhovni Kristusovi, kateri so vsak dan v službi veliko svetejšiga daru. Sveti Hieronim (v letu 420 umerl) piše zoper Vigilancja: „V škofo, mašnike in diakone bodo posvečeni (žegnani) ali nevdati (ledik), ali vdoveci, ali pa taki, ki po žegnih čisto živé“.

Šubic dalje pravi, „de se je papež skoz to veliko veliko zoper človeške postave pregrešil“. Gospod dohtar! ko imate tolikanj sbujeno in tanko vest, de vi papežu uno postavo v greh štejete, povejte nam: ali se tudi cesarji, kralji in drugi pregrešé, ki ne pervolijo vsakimu oženiti se? Če je to že greh, ah, ah, gorje! gorje! ker je tavžent in tavžent neoženjenih vojakov, delavcov, služabnikov in beračev. Zakaj tadaj ne poskerbé, de bi vsakteri v zakon stopil? zakaj s svojimi prepovedi zoper človeške postave grešé? Gospod dohtar! povzdignite svoj glas, vpitate kolikor morete, de se ta greh iz svetá potrebi.

Dohtar Šubic pravi, „de je Hildebrandova postava veliko duhovnov Protinu in Mertudi podveržene storila“. Gospod dohtar! jez nisim dohtar zdravilstva, toliko pa vender vem, de imate te dve bolezni še sto družih vzrokov. Tudi to vem, de imajo tudi zakonski te dve bolezni in de je veliko duhovnov, ki per vsi svoji zderžnosti vender le sivo starost doživé, med tem ko se zakonski, če pameti nimajo, prezgodej posušé.

Dalje Šubic od človeštva sploh strašno zaničljivo govori, ker ga z besedo „pojatnost, katero ves svet vboga, ji dovolji“, goveji živini permeri. Gospod dohtar! nikar ne zamerite, če vas iz vaših ust sodimo, ker tako nemarno govoriti zamorete, in s tem pokazete, de clo nič ne veste, kar so že ajdje perporočevali, namreč: „abstine, sustine“, de je človek s svojo pametjo in s pomočjo od zgorej svojo strast ukrotiti in premagati, svojo čistost neomadežvano ohraniti vstani: vam so tedej zatajevanje samiga sebe, oberzdanje človeških strast, čistost, čednost, krepost prazne besede. Vi tedaj ne verujete, kar Tridentinski cerkveni zbor (v 24. seji, 9. Kan.) govori: Če kdo pravi, de mašniki, ki so žegne prejeli, ali klosterski ljudje, ki so ob-

ljubo čistosti storili, smejo v zakon stopiti; dalje, de je tak zakon, kterimu ste cerkvena postava in obljuba (devišta) nasproti, veljaven, in de zamořejo vsi, ki ne čutijo, de bi imeli dar čistosti, desiravno so jo obljubili, se ženiti in možiti, ta naj bo izpahnen (anathema sit); ker Bog tega daru tem, ki ga zanj prosijo ne odreče, in nas ne pusti skušati bolj kakor premoremo“. (1. Kor. 10, 13.)

Dr. Šubic dalje od duhovnov kvasi, de se v oziru njih čistosti vse drugači godi, kakor se ljudstvu kažejo. — Gospod dohtar! vi imate vse ljubezni prazno, de, zlobno serce, ker vi vsim duhovnam hinavšino in hudobijo podtikujete, in svoje gerde laži po svetu pošiljate. Vi vse duhovne po svoji razvajeni, neukroteni naturi sodite. Med razvajeno in ukroteno naturo pa je velik razloček. Ponaturni človek pa tega ne razumi. On vse ljudi po enim kopitu meri. Kdor ima marogaste oči, povsod maroge vidi. Dalje vi svoje nesramno natolevanje na uno opirate, kar Rimski pisatelj govori: Homo sum et humani nihil me alienum puto, to je: „Človek sim in človeškiga nič mi ni ptuj“. Dohtar! Rimski pisateli so od svojih malikovavskih duhovnov veliko bolj pošteno mislili, kakor vi od rimsko-katolskih mašnikov. Oni so od čistosti bolj blago mislili, in govorili kakor vi.

Ovid piše:

Vos quoque abesse procul. jubeo, discedite ab aris,
 Quis tulit obscura gaudia nocte Venus.
 Casta placent Superis, casta cum mente venite.
 Et puris manibus sumite fontis aquam. To je:
 Nimate bližat' se, vam ukažem, preč od altarjev,
 Kterim skrivno slast dala ponoči Venus.
 Čisto Višim dopade, s čistim mislimi dajte,
 Ino s čistim rokmi vira zajmite vodo.

Šubic pravi: „Neoženjen duhoven se je od postav domovine odvezal, se je papeževi oblasti sročil, in tako je duhovski stan država v državi postal. To pa dalji ne mora tako ostati; to je poguba vsake države“. Gospod dohtar! mi vam vaših čenč ne verjamemo na besedo. Skažite nam, kdaj in kako se je neoženjen duhoven postavam domovine odvezal? Kako je bilo mogoče, de so države sto in sto let obstale in še obstoje, akoravno so neoženjeni duhovni v njih živeli in še žive? Povejte nam pa tudi, ali vaša mogočna beseda: „to je poguba vsake države“, samo od neoženjenih duhovnov ali tudi od družih deželnih velja? Če samo od neoženjenih duhovnov velja, skažite, zakaj? Če pa tudi od družih — oj stopite iz svojih grobov vi neoženjeni junaki poprejšnjih časov: Janez Tcerklas Tili, Evgen princ Sabojški, knez Jožef Poniatovski, in drugi neoženjeni vojsaki in vojski paslušajte kaj v zgodovini znajdeni (?) Gospod Dr. Šubic kvasi in čenč! Tili je bil od leta

1620 do leta 1631 tako rekoč jez katolčanov zoper Luterane. Že protestanski pisatelji povedo od njega, da je v 36 bojih Luterane premagal, vselej čisto ko devica živil, in se ni nikoli vpijanil. Bavarski kralj Ludovik I. je že te leta v Monaku krasno bronasto podobo Tilu v spominj postavil, da bi Bavarci nikdar ne pozabili, kako poln zaslug za Bavarsko deželo je bil veliki vojvoda, nikdar oženjeni Tili, in se od njega učili domovini služiti. — Koliko zaslug si je bil nikoli oženjeni Evgen za Avstrijsko pod cesarji Leopoldu I., Jožefu I. in Karlu VI. pridobil, znajo Turki in Francozi, ki so od njega tolikokrat premagani bili, povedati, če bi Avstrijani od njega nič povedati ne vedili. Knez Jožef Poniatovski je bil eden zmed iskrenih rodoljubov, ki niso iskali z zakonom duhovnov, ampak z drugimi sredki razdijano Poljsko kraljestvo zopet oživeti. Po Šubicovim modrovanji bi bili mogli Tili, Evgen, Poniatovski i. t. d. poguba države biti, ker niso bili oženjeni. Ravno tako tudi sloveči Ximenes, André, Fleury, sveti Pavl i. t. d., zakaj oni niso bili oženjeni. Gospod Šubic, pogubo držav v družih vzrokih išite, saj niso zlo skriti in deleč od vas.

Šubic pravi: Proč z samostani, proč s celibatam! Gospod dohtar! kaj so vam kloštri tolikanj na poti, kaj vas že tolikanj nezakonstvo duhovnov tiši? Ali bi morde radi s kloštri poderli kos jezu katoliške cerkve zoper povodenj poželjiviga sveta? Ali bi radi z ženami, ki jih nam toliko ponujate, ljudem duhovne perstudili, in jim vso veljavo, ki jo še per ljudstvu imajo, vzeli? de bi jih po tem ljudstvo zaničevalo, jim nič več ne verjelo, in vi ložej v temi svoj rop dobivali? Tega vender ne! Kaj pa? Ali jih morebiti osrečiti želite? Zlo zlo je dvomiti, da bi vi toliko ljubezni do duhovnov imeli.

Smešno se mora vsakimu zdeti, da nam hočejo sedajni snubači kruh perkratiti, z ženami nas pa ponujajo.

Od gosp. Vrednika „Celjskih Slov. Novin“ pa želimo, da naj bo mož beseda. Obljubil je Nr. 14 od 27. Kimovca t. l., da bojo Novine oznanovali, kar je Slovincam potrebno in koristno. Čista in neomadežvana je bila dozdej Slovenska muza; kake drugačne pesmice ne zdajo veliko. Kako lepo in hvale vredno se obnašajo Ljubljanske „Kmetijske in rokodelske Novice“, in Ljubljanska „Slovenija“ kako razumna je in vneta za pravico in resnico. Naj torej pretresa gosp. Konšek pridniši sostavke, preden jih natisniti da. Zakaj če bo svoj list z takimi lažmi in čenčami brez nog in glave, kakor sta jih gosp. Škrebe in še bolj gosp. Šubic pernesla, napolnoval, bo slehern lahko vidil, da „Novinam“ ni mar Slovence učiti, njih zaumene boljšati in izobraževati, ampak dozdej še mirne in svoji katoliški

veri zveste Slovence motiti, dražiti in ob spoštovanje do duhovnov in vero perpraviti. J. Hašnik.

Versta Oglejskih škofov in patriarhov.

(Spisal Peter Hicinger.)

(Dalje.)

9. S. Valerijan, je bil Galijanskiga rodu; nastopil je pastirstvo Oglejske cerkve krog l. 369. Do njegoviga časa je Oglejska škofija en del Primorja obsegla, ker so bili v Terstu, Istri, Emoni, Celji in v več mestih na zdajnjim Beneškim lastni škofje. Zraven so pa tudi cerkve, ki so pos. Hermagoru kersansko vero prejele, Oglejsko cerkev zmirej kakor svojo mater spoznale. Ker se je v teh časih cerkveni red bolj vravnal, so tedej Oglejski škofje bili veliki škofje cerkvá v Emoni, Istri, Terstu in enim delu Beneškiga imenovani. Leta 384 je bil v Oglej deželin cerkven zbor sklican zastran nepokojev Arijanskih krivovercev. Arijani namreč, ki so božjo naturo v Kristusu tajili, so hotli v Sremu (Sirmii, mestu v zdajnji Slavonii) škofa iz svoje srede namesti katoliškiga vsiliti; zlasti sta se zato dva Arijanska škofa, Paladi in Sekundijan pogajala, ktera sta iz tega vzroka s prošnjo pred cesarja Gracijana stopila. Leta cesar je po svetu imenitniga Milanskiga škofa s. Ambroža bližnje škofo v Akvilejo poklical, prišlo jih je 32 skupej, med kterimi je bil s. Ambrož sam, s. Valerijan, in Maksim II. Emonski škof; bili so tudi poslanci iz Afrike in Galije (to je, zdajnjiga Francozkiga) in pred ko ne tudi od papeža Damaza I. zraven. S. Ambrož se je sam prepiral z Arijanskim Paladijem, kteri se pa ni dal prepričati, in je le dalje trdil, da Bog Sin Očetu ni enak, ne pravi Bog, temuč le neka sicer nar perva stvar. Tedej sta bila Paladi in Sekundijan obsojena, in duhovske službe in katoliške družbe nevredna spoznana. — S. Valerijan je bil gotovo za pravo Kristusovo vero in za zveličanje svoje čede vnēt škof, ker se namreč med Svetnike šteje. Umerl je krog 389. leta; njegov god je 27. Listopada.

10. S. Kromaci, rojen v Ogleji, je bil naslednik s. Valerijana. On je bil učen, moder, v božjim nogradu delovin škof; po njegovim prizadevanji je prava vera v teh stranah zlo k moči prišla. K temu dobrimu pospehu vere je zlasti njegovo pohlevno in prijazno ravnanje pripomoglo, ker se je on tudi prot krivovercam in zgubljenim ovčicam krotkiga in usmiljeniga kazal. V njegovim času so jeli ptuji narodje v dežele Rimskiga cesarstva dreti; prvi so bili zahodnji Gotje, ki so v treh velikih trumah čez Emono in Akvilejo v Italijansko planili. Sveti škof je dobro spoznal, kakošne nevarnosti kristjanstvu zdaj žugajo; in je tudi v preroškim duhu previdil, kaj še večiga zlega priti ima.

Torej je povsod po deželi okrog hodil, vse opominjal k pokori in poboljšanju življenja, de bi tako jezo božjo odvernili, in jim stanovitnost v veri perporočeval. Pa njegova beseda je bila per mnogo-terih brez sadu. Zatorej so tudi prišle hude šibe nad te kraje. S. Kromaci je umerl krog l. 407; njegov spominj se obhaja 2. Grudna. V tem času je v Ógleji živel mašnik Rufin, ki je zavoljo bukev, ki jih je pisal, med cerkvene pisatele štet.

11. Avguštín, iz Beneventa v Neapolitan-skim doma. Če je ravno več let Óglejsko cerkev vladal, vender od njegovih del ni nič znaniga; tudi čas njegove smerti se ne ve.

12. Adelf ali Delfin, rojen v Altinu na Beneškem, ki je krog l. 434 prišel na Óglejski škofski sedež. Perpovedujejo od njega, de je, ko je množica divjih Hunov na Italijansko vrela, mesto Forum Julii (zdajnje Čividale) pred njenim neusmiljenim napadam z duhovnim orožjem, to je z molitvijo, otel. Leto njegove smerti ni znano.

13. Maksim; od njega ni ne rod, ne leto nastopa in smerti znano.

14. Januari, rojen v Pulu na Istrijskim, on je bil l. 444 na Óglejski škofski stol povzdignjen, in je umerl krog l. 447, ali 448.

15. Sekund, v Saloni iz Dalmacije doma; je škof postal l. 551. Bilo je ravno takrat, ko se je Atila, strahovitni vojvoda divjih Hunov, na Galijanskim tepen, čez Italijansko prot Akvileji povernil, in z svojo vojsko krog mesta vlegel. Dolgo so se Óglejci junaško branili, sila pa jih je premogla; tedej jih je velik del na tihim zbežal prot kraju morja v Graško mesto, ki nekako na otoku stoji. Mesto je bilo zdaj vse razdjano, in kar je možkiga sovražniku v roke padlo, je bilo v sužnost odpeljano. To je bilo v letu 452. Dolgo časa, še do današnjiga dne, je v teh krajih spominj na Atila ostal, ki je bil šiba božja imenovan. Stanovavci podertih mest so en del na otoke v Teržaškim morji zbežali, in Beneško mesto postavili. škof Sekund je srečno sužnosti odšel, ker umerl je l. 454.

(Dalje naslédje.)

Sedajni obsir katolske cerkve.

Spisal Valentin Sežun. (Dalje.)

XIII. Avstriansko cesarstvo.

Avstriansko cesarstvo obstoji iz naslednjih posameznih dežel.

1. Avstria ali Esterajh nadvojvodstvo. Ta je razdeljena v dva dela, v spodnjo in zgornjo Avstrio.

a) Spodnja Avstria ima 1 milijon in 395.000 katolčanov, 1350 Starovercov, 14.100 Luteranov in Kalvincov. Protestantov se zunaj Dunaja v južnih stranh Avstrie proti Štajerski

meji od 30—40 let sem precej znajde. Mnoge fabrike so ptuje ljudi tje pervabile, in odtod je prišlo, de so zdaj po krajih Neunkirchen, Wiesenbach, Annaberg, Josefsberg, Mitterbach i. t. d. Protestantje naseljeni.

Katolčane v spodnji Avstrii vlada 1 veliki škof na Dunaji, zdaj Vincenc Eduard Milde, in 1 škof v Št. Peltu, zdaj Anton Buchmaier.

Avstriani ali Esterajharji so Nemci, samo ob izhodni meji prek vode Morave, je nekaj Slavjanov, ki jih Hrovate imenujejo.

Tukej per veliki vodi Donavi je Dunaj, stolni mesto celiga cesarstva in sedež cesarja, zdaj miliga in pobožniga Ferdinanda I. in vsih visokih gosposk. Dunaj, od južnih Slavjanov tudi Beč imenovan, ima z svojimi 34 predmestji vred do 400.000 ljudi v sebi. Po veri je tukaj rimsko-katolčanov latinskiga reda (ritus) 380.000, katolčanov gerskiga reda 250, Armencov 400, Starovercov 1350, Luteranov 11.000, Kalvincov 1000, Judov 2900; Rongancov ali nemško-katolčanov dozdej še ni bilo, pa so se jeli glasiti. Glej „Slov. cerkv. časopis“ Nr. 9, str. 72.

Katolskih fará je tukaj 29 in kloštrov 17, nekatolski Staroverci imajo 2 cerkvi, Luterani in Kalvinci vsak po eni, prvi si pa zdaj v predmestji Gumpendorf že drugo delajo; Judje imajo 2 sinagogi (shodnici). Zamerkljivosti vredna je tu stolna cerkev sv. Štefana, že v 12. in 13. stoletji iz rezaniga kamna izzidana. Ona je znotraj do 57 sežnjev dolga, per vratih 37 in spredej 24 sežnjev široka in 13 sežnjev in 1 ped visoka. Ta cerkev ima 38 altarjev iz marmorja, in slovec turn, od l. 1360—1433 izzidan in 71 sežnjev 2 pedi in pol visok. — Velik zvon, kteriga je bil cesar Jožef I. is štukov, ki so bili Turkam odvzeti, v l. 1711 vlti dal, vaga 367 centov, kembelj je še posebej 13 centov težek.

Dunaj se mora nar bolj starim mestam na Nemškim perštetí. Avstrianski mejni grof Henrik II. Jazomirgot, je bil v l. 1144 grunt k sedajni cerkvi sv. Šefana vložil, vojvod Rudolf IV. je v l. 1365 tu postavil vsučeliše in v l. 1480 je Dunaj tudi postal škofijski sedež. Še le pod cesarjem Maksimilianom I. (od l. 1493—1519) je to mesto stanovitni sedež rimsko-nemških cesarjev postalo, in od tistiga časa sem se izvira njegova rast, njegovo bogastvo in imenitnost. — Maksimiliana I. vnuk cesar in spanski kralj Karl I. je bil Avstrio svojimu bratu Ferdinandu I. prepustil, kteri je po nesrečni smerti svojiga svaka Ludovika II. v l. 1526 per kraji Mohač, tudi Oggersko kraljestvo poerbal. Ali Madžar Janez Zapolia, kteri je bil kakor Sedmograški vojvod že prej nalaš s svojimi vojaki Ludovika II. brez pomoči v hudi vojski zoper turškiga Sultana Sulci-

mana II. pustil, je zdaj sam ogerski kralj biti hotel; se je torej zoper Ferdinanda I. vzdignil in se z Turkam Suleimanam II. zvezal. — Cesar Karl in Ferdinand I. sta imela s vso pomočjo od Nemcov vred komaj 76.000 vojakov skupej; sultan Suleiman pa pergrozni z 300.000 Turkov skozi Ogersko, koder mu Zapolia pot kaže noter do Dunaja, in oblega to mesto od 10—14. Kozoperska 1529. Ali bližnja zima in pomankanje živeža za toliko vojakov je bilo sultana napravilo, da se je od Dunaja proti domu podal, in po svoji navadi veliko stavžent ljudi po Avstrijskim, Štajerskim in Ogerskim pokončal, ali jih v sužnost odpeljal. Vjeti stari kmetje in mašniki so bili v ogenj pometani, okoli 1000 žen in otrok posekanih samo per Dunaji.

Razširjanje luteranske vere po Avstrii.

V tih žalostnih časih, ko so Turki tako hudo kristjane pertiskali, je pa tudi Lutrova kriva vera po Avstrii in zlasti na Dunaji zmiraj večji moč dobivala; cesar Ferdinand I. v dolge vojske s Zapoliam in Suleimanam I. zapleten, ni imel zadosti moči in časa se za opoviranje proti luteranstvu pečati.

Ferdinand I. je bil svojimu sinu Maksimilianu II. dal odgojitelja (Erzieher), kateri je bil, brez da bi bil dober oče vedel, skrit Luteran, in ta je vedil svojimu učencu luteranstvo sosebno perkupiti. Od tod je prišlo, da je Maksimilian II. v letu 1555 bil nalaš nekiga dohtarja Rihterja k Lutrovimu prijatelju Melanhtonu poslal, württembergiskiga vojvoda Kristofa prosil, da bi mu kaj luteranskih bukev poslal, in luterskiga pridigarja Pfavserja v svojo službo vzel. K krivi veri Maksimilian II. vnder ni bil perstopil, kar je bilo nar bolj njegovi ženi Marii perpisati. Ta je bila sestra mogočniga španskiga kralja Filipa II. in tako vnetá katolčanka, da je bila papežu poročila, da je pripravljena svoje življenje dati, ako bi nje smert krivoverstvo od Avstrie odverniti zamogla. Marii je bila dalje nje sestra Joana poslala učeniga Jezuita Kristofa Roderika, da bi bil Maksimiliana k boljšim mislam perpeljal. Roderik je bil saj toliko dosežel, da je Maksimilian ene dvornike in pridigarje, ki so se nove vere držali, odpravil. Za Roderikam, kteriga je Maksimilian rad poslušal, je bil v letu 1559 sloveč in učen ermelanski škof Štanislav Hosius (glej „Slov. cerkv. časopis“ Nr. 11, str. 87) iz Rima na Dunaj poslan, kateri je Maksimilianu II. prav živo skazoval, da Protestantje ne morejo na poti resnice biti, ker se vedno v nove dele drobijo, in svojo vero prenarejajo, kar se per katolški veri nekjer na vidi. — Sploh pravijo zgodbe od Maksimiliana II. da je bil on od perviga v sereu bolj luterskih, pozneje ne luterskih ne katolških in na zadnje zupet bolj katolških misel. Kako težko je

tedaj zaumene popustiti, ki jih človek v mladosti od učnikov dobi!

Pod tim cesarjem tedaj (od l. 1564—1576) se je luteranstvo po Avstrii brez opoviranja razširati zamoglo. Nar bolj navadne pota, po kterih je ta nova vera v Avstrio prišla, so bile te: Kak žlahtni Avstrian je šel v Wittenberg, slišal tam luterski nauk, ga nase vzel, in potlej kaciga luterskiga pridigarja seboj domu perpeljal ali po njega pisal. Zdaj ga je postavil za učenika, za uradnika i. t. d., mu kakor patron podal tudi faro po smerti katolškiga duhovna, ali pa še prej, ker je tiga izpodil. Kaj čuda, da so se bili Avstriani in zlasti grajšaki v tih 12 letih tako obilno k Luteranstvu podali. Ravno to je veljalo pod Maksimiliana II. sinam Rudolfam II. (1576—1612), kateri je seerterd katolčan bil, pa skorej brez skerbi za državo v Pragi se le z zvezdogledjem (astronomijo) in s kemijo pečal; zmešnjava je rastla, Turki so po Ogerskim razsajali, in luteranstvo se je zmiraj huji vkoreninovalo.

Rudolfov brat Matia I. (1612—1619) ravno tako za vero nič storiti ni mogel, povsod ni bilo družiga kakor vojska, punti in večji in večji hiranje katolške cerkve po Nemškim in Ogerskim. Ali kedar je sila nar večji, je Bog nar bližej. Usmilil se je bil Bog svojiga ljudstva in dal državi moža za cesarja, kateri je, kakor nekda kralj Jozia za vero v praviga Boga, zoper nje luterske in kalvinske sovražnike brez nehanja se vlekel, in vse raji zgubiti perpravljen bil, kakor da bi bil kaj kriv zlega katolške cerkve, in ta mož je bil pobožen cesar Ferdinand II.

(Dalje naslédje.)

Spoved na neki božji poti.

Veliko ljudje semtertje govore, da na neki božji poti se spoved opravi, desiravno se nič ni treba spovedovati; in še clo take zmote trosijo, kakor da bi ondi neki gospod oblast imeli tako spovedovati. — Tukej samo to rečemo, da je „cerkvena zapoved, se grehov spovedati,“ in sicer vsih smertnih grehov, in okolišin, ki greh ali zvikšajo, ali zmanjšajo. Kdor se tedaj ne spove, ne more reči, da je per spovedi bil, in se ne sme odpušanja grehov nadjati. Ako bi res taki gospod ondi bili, bi mogli Luteranar biti, in ne katolški kristjan, zakaj Luteranarji imajo to v svoji veri, da se nič ne spovedujejo, ampak samo žegen dobe. Per katolških kristjanih pa ne morejo, in ne smejo ne sami rimski papež tako odveze dajati, da bi se spokornik ne spovedal, še manj pa kdo drug. Vse lažnjive izgovore, in vse vraže v ti reči besede svetiga Tridentinskiga zbiralisa tako posekajo in overžejo, da se nobeden ne more nikakor nič več izgovarjati; besede svetiga Tridentinskiga zbira-

liša, ktere so besede samiga svetiga Duha, so te le: „Ako kdo poreče, de se spokorniku ni treba spovedovati, de ga mašnik tako zamore odvezati — ta naj bo preklet, to je, iz matere katolske cerkve pahnjen. Po latinsko: Si quis dixerit — non requiri confessionem poenitentis, ut sacerdos etiam absolvere possit, anathema sit. (Can. 9. sess. 14.) Ker je tedaj gotovo, ako se kej taciga godi, de taki, ni pastir, ampak najemnik ovce na svojih plečih v večno pogubljenje nosi, torej je želeti, de bi gospodje, ki več tacih napak vedo, to reč še bolj dognali, zakaj gotovo je, de ljudje, ki tako v nebo vpijočo potuho dobe, nar grozovitniši skrivne in očitne pregrehe dopernasajo, ker so od taciga zapeljivca v lažnjivim upanji poterjeni, češ, de bodo odpušenje grehov brez obtoženja zadobili. — Ali je mar namen božjih potov, ljudi na potu greha obderževati, hudo delnike še hujši storiti, jim ognjeno posteljo za večno pogubljenje postiljati; in jih še slepiti, de so jim grehi odpušeni, desiravno se jih ne spevedo, in ne poboljšajo!?

Duhoven.

Potrebin razločik.

Ker je dandanašnji večkrat beseda od nove vere, marsikteri ne vedo razločiti, kadar slišijo, de v tem ali tem mestu so ljudje druge vere imeli kak shod. Tako so uni dan 8. Kozoperka v Ljubljani v neki hiši blizo s. Jakoba Luterani, ali kakor se sami imenujejo, Evangelski shod imeli več jih je namreč v Ljubljani že od nekaj let, morebiti kakih sto; in nekteri so menili, de so to Novokatolčani ali Rongeani. Pa velik razločik je med obojo vero, Luteransko in Rongeansko. Luterani še zmirej saj v besedah, spoštujejo s. pismo zlasti s. evangeli, ako ravno za ustno zročilo cerkve ne prasa; od tod se tudi imenujejo Evangelski. Rongeani pa s. pismu ne dajo veliko več veljave, kakor katerim drugim bukvam si bodi. Tedej Luterani, kar jih je še pravih (zakaj njih dosti je že tudi vso vero od sebe verglo), še verujejo v s. Trojico, na dobre in hude angele, na nebesa in peklo, na kerst in obhajilo; le druge s. zakramente, s. mašo, oblast cerkve in vice taje. Rongeani pa nočejo nič vediti od s. Trojice; Kristus jim je sicer moder učnik, pa le zgolj človek in ne Bog; od angelov, hudiča, nebes in pekla per njih ni besede, neumerjčenost si vošijo sicer, pa terdniga upanja nimajo, in pravijo, de nič ne vedo kakošno je prihodnje življenje, še Boga si mislijo taciga, ki prav za prav ni Bog in stvarnik, ampak le nekakoš duh ali duša sveta. Tako leti niso nič bolji od nejevercov ali ajdov; Luterani pa saj nekaj vere še imajo, desiravno ne cele.

Hicinger.

Cerkvene novice.

Janez Ronge, začetnik Nemško-katolčanov ali prav za prav novih nevernikov je 17. Kimovec na Dunaji v velikim plesiši, Odeon imenovanim, svoj

pervi govor imel. Veliko poslušavcov pravijo, de je imel, eni pišejo od 6000, drugi clo od 15.000; pa je blezo malo presiljeno število, in dosti jih je bilo gotovo le iz radovednosti prišlo. Zdaj je Ronge že na Stajersko svojo pot obrnil: opravil pred ko ne veliko ne bo. Vender žalostno je, de se zdaj marsikteri prijatli nove vere ali nevere na dan prikažejo, od katerih bi se tako kmalo mislilo ne bilo. Celo v naših krajih je znati, kako de nekteri komej čakajo vezi raztergati, s kterimi jih je po njih napačni misli cerkev katolska uklenjene držala, še med priprostim ljudstvom jih je najti, kteri bi se tako radi duhovni oblasti odtegnili, kakor so se že zoper marsiktere posvetne pravice vzdignili. O pač jih mora biti veliko tacih, ki luliko sejejo, med tem ko ljudje spé. Vsim, kterim je še za sveto vero mar, bodo najsi duhovskega ali neduhovskega stanu, se je treba zdaj vzdigniti, svoje moči zbrati, de z združeno močjo sovražnikom vse vere zoperstojé. Naši viši duhovni pastirji z lepim zgledom naprej gredo; oglašajo se škofje v Slovenskih in Nemških deželah, in se vkupej zbirajo zastran cerkvenih potreb; Ogerski škofje so tudi namenjeni se sniti; poglavarstvo vojskine duhovšine je že enimu novih krivih učencikov na Dunaji, namreč Hirsbergerju tudi duhovno oblast vzelo. Resno in serčno je treba krivim naukam nasprot stopiti, in ne bodo mogli velike škode napraviti. Ako pa ravno tudi kteri od katolske cerkve odpadejo, zato še ona ne bo omagala; le mertvih udov se bo znebila, ki so že do zdaj le malo vere imeli. Vender ne pozabimo tudi višiga Očeta prositi, de svojih ne zapusti, in na miliga Zveličarja klicati: Gospod, otmi nas! poginjamo!

Papež Pij IX. so 31. Velkiga serpana Dunajskimu nadškofu Vincencu Edvardu Mildetu posebin list poslali, v kterim ga opominjajo, se ne dati prestrašiti zastran početkov nemško-katolčanov, temuč terdno in serčno se ti novi nejeveri zoperstaviti, in podučenje in opominjevanje poskusiti, de bi stanovne katolske ovčice bile ohranjene, slabe poterjene, in zmotene spet nazaj zavrnjene. Zraven mu dajo svoj papežev blagoslov.

Na Nemškim se po vsih večih mestih in tudi po deželi, kjer katolčani stanujejo, društva napravljajo v zadobljenje in ohranitev prostosti in pravic rimsko-katolske cerkve. Uni dan, 3. Kozoperska, se je v Mogunci (Majncu) zbor poslancev vsih teh društeev sošel, de bi se posvetovali, kaj in kako ravnati, de bi sveti cerkvi na Nemškim, kjer od Frankobrodskiga zbora nima veliko upati, to, kar ji gre, se perdobilo in ohranilo; in tudi, kaj storiti, de bi se nepokoja in prekucije polne dežele pomirile.

Tudi so imeli vsi škofje Nemških dežel v Vireburgu na Bavarskim vkupej priti do 20. Kozoperska se zavoljo potreb svojih cerkva posvetovati.

Popravek.

V »Slov. cerkv. časopisu« Nr. 16 od 14. Kozoperska t. I. beri: str. 123 v 17. verstí od verha doli: Veliko serpana, namest Veliko travna; str. 123 v 57. verstí od verha doli: Marije, namest Matere; str. 124 v 7. verstí od zdolej gori: Lavantinski, namest Lavintinske; str. 124 v 12. verstí od zdolej gori: novinah, namest novicah.